

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин результати роботи кожного підприємства значною мірою залежать від системи управління, яка забезпечує економічну самостійність підприємства, його конкурентоспроможність і стійкий фінансовий стан на ринку. Вирішення проблеми ефективного розвитку й економічного зростання промислових підприємств неможливе без удосконалення управлінських процесів і технологій. Внаслідок чого, важливим завданням сьогодні є пошук й розповсюдження такої системи, яка б відповідала принципам єдності підходів на різних рівнях управління, планування, обліку, калькулювання, контролю оцінки й аналізу, можливості управління витратами на різних стадіях життєвого циклу виробів, органічного поєднання зниження витрат з досягненням високої якості готової продукції.

Сьогодні немає єдиного підходу до визначення економічної категорії контролінгу. Манн Р. вважає, що контролінг повинен створювати систему ефективного управління фірмою, направлену на поступовий, ефективний, економічний і рентабельний її розвиток.

Побудова належної системи внутрішнього контролю, як складової контролінгу витрат підприємства, здійснюватися на засадах системності, що передбачає визначення об'єктів, суб'єктів, які виконують контрольні дії, та методичний інструментарій реалізації внутрішнього контролю. Доцільно розглядати контроль системи об'єктів у цілому (підприємства), контроль її підсистем і контроль елементів (окремих об'єктів). Система внутрішнього контролю витрат підприємства включає в себе методику і процедури трьох основних категорій, які розробляє і використовує керівництво, щоб забезпечити достатню гарантію відповідності завданням контролю: середовище контролю; облікова система та контрольні процедури.

Об'єктами внутрішнього контролю витрат підприємства є: дотримання чинного цивільного, господарського та податкового законодавства при здійсненні витрат; правильність документального оформлення формування витрат у межах бюджетних показників та відхилень від них; дотримання норм (нормативів) та бюджетних (прогнозних) показників при здійсненні витрат підприємства; раціональність вибору методу управління та обліку витрат і калькулювання собівартості продукції; правильність методики відображення витрат підприємства у системі управлінського обліку; достовірність відображення витрат у внутрішній управлінській, інтегрованій та фінансовій звітності підприємства.

Суб'єкти внутрішнього контролю - це працівники підприємства, які здійснюють контрольні дії при виконанні покладених на нього обов'язків або тільки на основі відповідних прав (наприклад, працівники відділу внутрішнього контролю). Суб'єктами внутрішнього контролю є спеціалісти, що приймають рішення про активи

підприємства (превентивний контроль), спеціалісти бухгалтерського підрозділу на етапі оформлення та здійснення операції (превентивний та поточний контроль) та спеціалісти, які здійснюватимуть ретроспективний контроль операцій та системи бухгалтерського обліку у розрізі аналітичних показників.

Середовище контролю - це процедури, дії і заходи, які відображають загальне ставлення керівництва підприємства до організації ефективної системи внутрішнього контролю (щоб зрозуміти і оцінити середовище контролю, необхідно розглянути його найважливіші складові елементи (стиль та основні принципи управління; організаційна структура; розподіл повноважень і відповідальності; управлінські методи контролю; внутрішній аудит; кадрова політика і практика).

Контрольні процедури є досить різноманітним і визначаються специфікою діяльності підприємства: контроль запобігання використовується для попередження або перешкоджання небажаним діям; контроль невиявлення спрямований на виявлення або розкриття небажаної дії; контроль виправлення призначений для усунення (запобігання) помилок або небажаних дій.

Отже, важливе місце у забезпеченні функціонування господарського механізму промислового підприємства посідає внутрішній контроль (як складова контролінгу), який забезпечує реалізацію місії і мети створення підприємства, збереження власності, суттєво впливає на виявлення та мобілізацію наявних резервів виробництва, сприяє підвищенню ефективності та якості діяльності.